

Формування фонетичної компетентності майбутніх перекладачів

Рябуха Т. В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
Україна*

Ключові слова: лінгвістична компетенція, фонетична компетенція, фонетична помилка, голосні звуки, приголосні звуки, наголос.

Keywords: linguistic competence, phonetic competence, phonetic error, vowel sounds, consonants, word stress.

Стрімкий розвиток міжнародних відносин зумовлює високий попит на професії перекладацького профілю: перекладацька діяльність набуває дедалі більших масштабів і все більшої соціальної значимості. З кожним роком попит на перекладачів зростає, а тому дедалі більше зростають і вимоги до професійної компетентності цих фахівців.

Професійну перекладацьку компетенцію визначають як сукупність знань, умінь та навичок, які дозволяють перекладачеві успішно розв'язувати свої професійні завдання [1].

Для здійснення перекладу, професійна компетентність майбут-

нього перекладача має включати такі компоненти: лінгвістична компетенція (мовна та мовленнєва); соціокультурна компетенція (екстралінгвістичні знання, що відносяться до культури, традицій та звичаїв іншомовного суспільства); перекладацька компетенція (навички білінгвізму і перекладу, уміння кодувати і декодувати інформацію, та ін.) [3].

Формування лінгвістичної складової як найважливішого компонента професійної компетенції є найбільш складним завданням підготовки перекладачів.

Базовими компонентами культури мовлення перекладача, які воло-

діють однією, двома або більше іноземними мовами, є бездоганне володіння як нормативною, так і комунікативною граматиною, великий лексичний запас, мовна реактивність, тобто вміння перемикається з однієї мови на іншу при перекладі діалогічного мовлення під час переговорів, семінарів та диспутів, розвинена короткочасна оперативна перекладацька пам'ять тощо. При цьому важливе значення має вимова перекладача, тобто правильна вимова фонем та лексем, правильне наголошення слів, адекватна інтонація, чітка дикція і, навіть, тембр голосу [2].

На жаль, на мовних факультетах університетів приділяється недостатньо уваги становленню нормативної фонетичної бази іноземної мови: курс практичної фонетики, як правило, обмежений рамками першого курсу, а іноді – рамками першого семестру. Отже, кількість студентів з нормативною вимовою вимірюється одиницями [4].

Звичайно, перекладачеві не обов'язково прагнути говорити взагалі без акценту, але його вимова повинна бути чіткою, приємною, позбавленою грубих фонетичних помилок. Тому при найменшому сумніві в правильності вимови того чи іншого слова або словоформи необхідно звертатися до сучасних словників, які надають у вигляді транскрипції різні варіанти проголошення слів як в британському,

так і в американському варіантах, наприклад: The Cambridge English Pronouncing Dictionary (CEPD), The Longman Pronunciation Dictionary (LPD), або The Webster's English Dictionary (with pronunciation guides).

Нижче наведені фонетичні помилки, які є типовими для студентів-перекладачів, і усунення яких є не тільки бажаною, а й обов'язковою вимогою підготовки фахівців.

Помилки у вимові голосних звуків

1. Недотримання артикуляційних відмінностей між звуками /e/ і /æ/. Наприклад, фраза «bad luck» /'bæd 'lʌk/ («невезіння») в вимовному варіанті /'bed 'lʌk/ несподівано приймає пікантний характер, втім, як і вираз «to be on bad terms with smb» («бути в поганих відносинах з ким-небудь»), якщо «bad» /bæd/ вимовити як «bed» /bed/.

2. Ігнорування відмінностей між короткими і довгими голосними в таких словах як «pot» /pɒt/ vs. «port» /pɔ:t/, «corpse» /kɒps/ vs. «corpse» /kɔ:ps/, та ін. У швидкому зв'язному мовленні довгі голосні можуть вимовлятися майже коротко, особливо якщо вони знаходяться в позиції між глухими приголосними, проте якісні артикуляційні відмінності між короткими і довгими голосними все одно зберігаються.

3. Ігнорування того факту, що у ненаголошених складах може мати

місце нередукована голосна, який, хоча і вимовляється слабкіше, ніж в наголошеному складі, тим не менше, в нейтральний голосний звук /ə/ не перетворюється. Наприклад: «canteen» /kæn'ti:n/ (а не /kən'ti:n/).

4. Помилкова впевненість в тому, що фонетична форма основи завжди залишається незмінною в похідних словах. Дійсно, в більшості випадків так і відбувається: «clear» /kliə/ → «clearance» /'kliərəns/, danger /'deɪndʒə/ → dangerous /'deɪndʒərəs/. Однак, це правило іноді не працює: «South» /sauθ/ → «Southern» /'sʌðən/ (а не /'sauðən/), «nature» /'neɪtʃə/ → «natural» /'nætʃ(ə)r(ə)l/ (а не /'neɪtʃər(ə)l/), «advantage» /əd'vɑ:ntɪdʒ/ → «advantageous» /,ædvən'teɪdʒəs/ (а не /əd'vɑ:ntɪdʒəs/), та ін.

5. Уподібнення вимови деяких суфіксів (наприклад, -ous, -um, -us) їх графічній формі, що призводить до фонетичних помилок: «famous» /'feɪməs/ (а не /'feɪməʊs/), «maximum» /'mæksɪmə/ (а не /'mæksɪmʊm/), та ін.

6. Ігнорування відмінності у вимові функціонального суфікса «-ed», який утворює дієслівні форми (як в «He has learned /lɜ:nd, the poem»), і дериваційного суфікса «-ed», який утворює прикметники (як в «he is a learned /'lɜ:ni:d/ person»).

Помилки у вимові приголосних звуків

1. Повне оглушення кінцевих дзвінких приголосних або дзвінких приголосних, що примикають до глухих, що призводить до зміни значення не тільки окремого слова, але й фрази. Наприклад: «What's the prize?» – «What's the price?»

2. Вимова глухого міжзубного звуку /θ/ в /t/ або /f/, як, наприклад, у «theory» /'tɪəri/ або /'fɪəri/, а дзвінкого міжзубного /ð/ в /d/ або /z/, як, наприклад, у «this time» /dɪs taɪm/ або /zɪs taɪm/.

3. Заміна велярного назального звуку /ŋ/ альвеолярним /n/, що призводить до змішування таких слів як «sing» і «sin», «pan» і «pang», «singer» і «sinner», «tongue» і «ton».

4. Недотримання артикуляційних відмінностей між звуками /v/ і /w/ у таких фразах як «very well» /'veri wɛl/ (а не /'wɛri vɛl/).

5. Пом'якшення приголосних перед вузькими голосними переднього ряду в таких словах як «meet», «tea», «bed», що є неприпустимим, оскільки в англійській мові практично всі приголосні тверді.

Помилки у наголошенні слів

1. Ігнорування другорядного наголосу в багатоскладових словах, наприклад: «examination» /ɪg,zæmɪ'neɪʃ(ə)n/ (а не /ɪgzæmɪ'neɪʃ(ə)n/), «pedagogy» /'pedə,gɒdʒɪ/ (а не /'pedəgɒdʒɪ/), та ін.

3. Помилкове переміщення наголосу в деяких словах, наприклад: «hotel» /həʊ'tel/ (а не /'həʊtel/), «colleague» /'kɒli:g/ (а не /kə'li:g/),

«Nobel» prize winner /nəʊ'bel/ (а не /'nəubel/).

Помилки у вимові власних імен

1. Топоніми: укр. Гаага vs англ. the Hague /ðə 'heɪg/, укр. Мюнхен vs англ. Munich /'mjuːnɪk/, укр. Рейн vs англ. the Rhine /raɪn/, укр. Дніпро vs англ. the Dnieper /(d)'ni:pə/, та ін.

2. Антропоніми: укр. Ейнштейн vs англ. Einstein /'aɪnstain/, укр. Дуглас vs англ. Douglas /'dʌgləs/, укр. Рузвельт vs англ. Roosevelt /'ruːzəvəlt/, etc.

3. Торгові марки: порівняйте, наприклад, укр. Мерседес та англ. Mercedes /mɜ'seɪdɪz/, укр. Самсунг та англ. Samsung /'sæmsʌŋ/, укр. Найк та англ. Nike /'naɪki/.

Отже, у статті наведені найгрубіші фонетичні помилки, усунення яких в рамках професійної перекладацької діяльності є обов'язковою вимогою. Крім правильної вимови звуків перекладацька діяльність вимагає постійної роботи над

дикцією, інтонацією та риторикою. Сюди можна включити декламування віршів, скоромовок, запис власного читання текстів та порівняння їх з текстами, начитаними носіями мови, дикторами, акторами тощо. Однак, якщо ці вправи час від часу не повторювати, тоді можливе повернення до колишньої неправильної вимови.

Література

- Латышев Л. К. Технология перевода: уч. пос. по подготовке переводчиков. – М: НВИ – ТЕЗАУРУС, 2000. – 280 с.
- Чередниченко О. Складові професійної компетенції письмового та усного перекладача / О. Чередниченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія, 2007. – № 41. – С. 25-27.
- Britell J. K. Competency and Excellence / J. K. Britell // Minimum Competency Achievement Testing. – Berkeley, 1980. – P. 23-29.
- Gurova T. Mobile Learning in Developing Phonetic Competence of Future Interpreters / T. Gurova, T. Riabukha, N. Zinenko, N. Gostishcheva // Advanced Education, 2020. – № 14. – С. 66-74.